

Vážení členovia saleziánskej rodiny!

Týmto číslom končíme, dalo by sa tak povedať, exkurziu do dejín saleziánskych misií. Bola to „exkurzia“ veľmi svojrázna. Prešli sme viac-menej celým saleziánskym misijným svetom cez životopisy jednotlivých spolubratov. Zámerne sme nevyberali samé „esá“, aby bolo jasné, že najväčšiu prácu pri evanjelizácii urobia tí „obyčajní“. Napriek všetkému musíme uznať, že život aj tých, takpovediac radových misionárov, je „neobyčajný“. Ktosi povedal, že Pán Boh má najradšej obyčajných ľudí, lebo väčšina ľudí sú obyčajní ľudia. Teda môžeme sa tešiť, lebo aj my sme takí obyčajní. Aj náš život je veľkolepý, ak verne nasledujeme povolanie, ktoré nám Boh dáva.

Akokoľvek sú životy jednotlivých misionárov odlišné, po prečítaní tejto päťdesiatky životopisov sme svedkami obdivuhodnej duchovnej jednoty – saleziánskeho ducha. Aj takýmto spôsobom sme sa usilovali doplniť nielen chýbajúcu misijnú skúsenosť za 40 rokov komunistickej diktatúry, ale aj medzery v saleziánskej tradícii, ktoré tým vznikli.

V číslach, ktoré ste teraz otvorili, máme životopisy dvoch spolubratov z Afriky, z dnešnej Konžskej demokratickej republiky. Je to tá misia, v ktorej pracoval a zomrel don Štefan Škorčík, pracoval p. Štefan Gazdík a don Jozef Daniel Pravda. Žiaľ, viac životopisov z Afriky nemáme. Budeme si musieť počkať, až sa začnú opisovať veľké postavy tzv. Projektu Afrika, ktorý sa začal pred štyrmi storočiami a ktorý je v plnom rozmachu.

Koadjutor Ugetti strávil väčšinu saleziánskeho života vo Svätej zemi.

Ostatní štyria saleziáni, ktorých životopisy si môžete prečítať, boli v určitom zmysle svetobežníci. Pôsobili vo viacerých krajinách, ba dokonca svetadieloch. A tak, začínali sme v Ohňovej zemi, na cípe Južnej Ameriky, a končíme naozaj v globalizovanom, celoplanetárnom rozmere. Pravda, toto nie je nič zvláštne, pretože Cirkev je od samého počiatku katolícka/globalizovaná.

Prajeme vám príjemné a oduševnené čítanie a tešíme sa na stretnutie s vami nad životopismi slovenských misionárov.

*Jozef Daniel Pravda SDB
delegát pre misie*

Narodil sa v Martinengo (Bergamo - Taliansko) 16. septembra 1875, profesiu zložil v Turíne 3. októbra 1891, kňazstvo prijal v Montevideu (Uruguay) 15. mája 1898. Za titulárneho biskupa v Drame a apoštolského delegáta na Filipínach bol zvolený 17. februára 1922, vysvätený bol v Ríme 14. mája 1922, zomrel v Cernavacu (Mexiko) 27. septembra 1956.

Mons. Guglielmo Piani

Mons. Guglielmo Piani, titulárny arcibiskup v Nicosii a apoštolský delegát v Mexiku, zomrel v povesti svätosti 27. septembra 1956 vo veku 81 rokov, po 65 rokoch rehoľnej profesie, 58 rokoch kňazstva a 34 rokoch episkopátu.

1. októbra 1887 malý Guglielmo prekročil prah Oratória sv. Františka Saleského v Turíne. Vtedy ešte žil náš svätý zakladateľ, na ktorom mohol obdivovať posledné záblesky svätosti ako na žiariacom západe slnka a zažiť posledné vzácne výchovné rady.

Po skončení gymnázia sa poslušne podriadil Božiemu volaniu

do saleziánskeho apoštolátu, ktoré pocítil vo svojom srdci. Odobral sa do Foglizza, aby tu prežil noviciát a 23. októbra 1890 prijal z rúk dona Rua kleriku. Vo Valsalice 3. októbra 1891 hneď zložil večné sľuby a ako druhé meno prijal meno Luigi, ktoré ho ustavične povzbudzovalo praktizovať anjelskú čnosť.

Neskôr ho predstavení poslali do Ríma, aby tu vyštudoval filozofiu na Gregoriánskej univerzite, kde 25. júla 1894 získal diplom. V liste, ktorý medzitým písal donovi Giuliovi Barberisovi, úplne odhalil svoju úprimnú a horlivú dušu. Zachoval sa aj jeden jeho vzácny

rukopis, napísaný veľmi čistým písmom, „Zápisky z duchovných cvičení a cvičení dobrej smrti“. Vznikal v období od júla 1894 do januára 1956. Začína sa predsavzatiami, ktoré sformuloval na cvičení dobrej smrti hneď po skončení univerzitných štúdií. Tu je niekoľko z nich:

„Ako moru sa budem vyhýbať nerozvážnym súdom. Budem vždy vládny. V sporoch nebudem tvrdší. Budem vždy hovoriť tak, aby sa druhí neurazili. O predstavených, jednak kvôli autorite, jednak kvôli dôstojnosti a veku, budem hovoriť vždy s najväčším rešpektom. Nikdy z mojich pier nevyjde slovo pohrdania, ani sa nestane, že by som schválil ohováranie predstavených. O mojich profesoroch, ktorí mi urobili toľko dobrého, budem hovoriť vždy pochvalne, aby si aj ostatní osvojili hovoriť o nich s rešpektom.“

Z týchto predsavzatí, ktoré poukazujú na jeho psychickú zrelosť a citlivosť vo svedomí, preniká múdrosť a rozvážnosť spolu so živou láskou, čo z neho urobilo horlivého pastiera a obozretného diplomata Svätej stolice.

V roku 1894, keď odhalil svoje misionárske povolanie, hneď ho poslali z princípu poslušnosti do domu ašpirantátu a noviciátu v Las

Piedras v Uruguay. Tu pracoval ako učiteľ a asistent pod múdрым a otcovským vedením dona Cipriana a potom dona Feliceho Guerra, ktorý sa neskôr stal arcibiskupom.

Z tohto prvého obdobia jeho saleziánskeho apoštolátu máme dôveryhodné svedectvo Mons. Riccarda Pittiniho, arcibiskupa v Santo Domingo. „Na začiatku roku 1896 dostal náš mladý formačný dom v dedinke Las Piedras ozajstný dar od predstavených, klerika Guglielma Pianiho. Jeho príklad bol pre klerikov povzbudzujúcim a vzorom. Neprekvapuje, že zakrátko mu zverili dve trochu rozdielne úlohy: úlohu školského radcu, pre jeho študovanosť a disciplínu, a úlohu katechéty, pre jeho zbožnosť.“

Vedel ich zosúladiť tak, že zbožnosť položil ako základ disciplíny a plnenia školských povinností. Okrem toho tu úspešne vytvoril rodné ovzdušie a ovzdušie vzájomnej dôvery, ktoré sú najvzácnejším dedičstvom, ktoré zanechal zakladateľ. Toto vysvetľuje, že nás neťažila štvorhodinová práca v škole spolu s inými povinnosťami vo sviatočnom oratóriu, v speváckom zbore, v starostlivosti o katolícku mládež... Klerik Piani nám išiel príkladom. S radosťou si spomínam na tie prvé roky saleziánskej jari, počas ktorej

v nás vykvitla vrúcna láska ku všetkému, čo je saleziánske.“

Tajomstvom tohto jeho dobrého duchovného stavu bolo v jednote so svojimi nadriadenými v Turíne, s ktorými udržiaval intenzívny listový styk, osobitne s nezabudnuteľným donom Barberisom. Úprimne mu vyjavil svoje vnútro a prácu na sebe pri náprave svojich chýb, aj ťažkostí, ktoré stretal v práci a žiadal o rady a modlitby, aby bol „pokorný a horlivý“. S nostalgiou spomínal na krásne dni prežité v noviciáte vo Foglize pod vedením – ako on hovoril, „otcovským i materským“ – dona Eugenia Bianchiho. V liste zo 14. februára preja-

vil aj silnú túžbu po pozvaní, aspoň po kňazskej vysviacke, do lesov Mato Grosso, aby ohlasoval spásu Bororom.

V Las Piedras klerik Piani dokončil aj teologické štúdiá, počas ktorých sa načas presťahoval do formáčného domu v Bernale (Argentína), aby pomohol argentínskej inšpektorii, v ktorej mali personálny nedostatok. Takto o tom písal donovi Barberisovi: „Zanechal som Las Piedras, to požehnané miesto, miesto tisícich radostí a Božích milostí. Pri odchode som cítil hlbokú bolesť, ale myšlienka, že Ježiš ma potrebuje inde, ma utešovala, uspokojila a urobila šťastným ako predtým.“

Rok 1902 v Las Piedras, keď bol ešte len donom

Na konci školského roku sa vrátil do preňho drahého Uruguaya, kde 17. januára 1897 prijal vo Villa Colon z rúk Mons. Cagliariera nižšie svätenie a o rok neskôr vyššie svätenie z rúk Mons. Solera, arcibiskupa v Montevideu, ktorý ho 15. mája vysvätil za kňaza.

„Na svoju kňazskú vysviacku,“ píše znova Mons. Pittini, „sa pripravoval ako anjel, nie tak v ceremóniách, v ktorých bol majstrom, ako v horlivosti, ktorú si udržal po celý život. Keď som mu pred niekoľkými mesiacmi písal, že mám pocit, akoby som celebraval tak, ako ma on naučil, odpovedal mi: – Drahý don Pittini, môžem povedať to isté. – V tomto výroku sa skrýva celá jeho osobnosť, osobnosť saleziána, klerika, kňaza a biskupa.“

V roku 1900 nasledoval dona Guerra na mieste direktora domu a v roku 1902 bol zasa zvolený, s dišpenzom vzhľadom na vek magistra novicov. Po niekoľkých rokoch (1905) formačný dom presťahovali z Las Piedras do Colonia Agricola del Manga, kde okrem funkcií direktora a magistra novicov slúžil aj ako farár.

„Počas 11 rokov,“ svedčí Mons. Pittini, „vyšla z jeho rúk čata saleziánov, ktorí boli a sú pýchou Spoločnosti v Uruguay. V roku 1911 ho

Filipíny – detail zo slúženia sv. omše

Uruguay stratil, ale získalo ho Mexiko ako vzorového inšpektora.

Desať rokov múdro riadil mexickú inšpektóriu práve v období národných nepokojov, takže musel bezmocne a s veľkou bolesťou asistovať pri zatváraní saleziánskych inštitúcií, okrem jednej v Mexiko City. Po búrlivej revolúcii v roku 1914 mal však šťastie znovu ich otvoriť, v roku 1919 založiť prvý formačný dom v San Juanico a tiež poslať prvých troch mexických saleziánov na štúdiá do Talianska.

Dvaja veľikáni – Mons. Piani a don Braga.
Filipíny – Manila 1930

20. decembra 1921 ho Jeho Svätosť Benedikt XV. vyhlásil za titulárneho biskupa v Paleopolise a pomocníka arcibiskupa v Pueble, on však nepovažoval za dobré prijať túto poctu. Vtedy bola výnimočná situácia v mexickej cirkvi a on nebol domorodcom. Zakrátko ho pápež Pius XI. vyhlásil za titulárneho arcibiskupa v Drame a apoštolského delegáta na Filipínach.

Biskupskú vysviacku prijal v Ríme od kard. Cagliera 14. mája 1922 v Bazilike Sacro Cuore v Castro Pre-

torio. Čoskoro prišiel do svojho sídla v Manile. 14. augusta 1923 napísal Božiemu služobníkovi donovi Rinaldimu list, v ktorom ho informoval o podmienkach, v ktorých žil: so sekretárom donom La Ravoire Morrowom a s koadjútorom Marianom Lopezom sa usilovali v sídle delegácie šíriť komunitný salesiánsky život, vykonávali všetky náboženské obrady, pri stole čítali Atti del Capitolo Superiore a Bollettino Salesiano. Žiadal, aby mu poslal sochu Panny Márie Pomocnice. Chcel, aby bola „tou pravou delegátkou Filipín“.

Na Filipínach ostal 26 rokov. Zdvojnásobil počet diecéz a všemožne podporoval rozvoj viery a kresťanského života.

Bollettino Salesiano z februára 1925 priniesol z novín správu, že hrozný tajfún zdevastoval aspoň 19 budov, ktoré slúžili cirkvi a farnostiam na Filipínskych ostrovoch. Vložil sa do neprestajnej obetavej práce, aby sa zmiernilo utrpenie. Podporoval rekonštrukciu kostolov a príslušných budov. V máji toho roku Bollettino cituje manilské periodikum La Defensa, ktoré opisuje návštevu apoštolského delegáta, Mons. Pianiho v ústave pre malomocných v Culione: na Troch kráľov a počas troch nasledujúcich dní slávil svätú omšu a rozdával

malomocným prijímanie, zúčastnil sa aj ich divadelného vystúpenia, ich deťom udelil sviatosť birmovania a ponavštevoval ich pavilóny, kde každému odovzdal darček v mene Svätého Otca.

Mons. Revoire Morrow, neskôr biskup v Krishnagari, ktorý bol po jeho boku veľa rokov, napísal o ňom toto svedectvo:

„Už od čias môjho noviciátu Jeho Excelencia Mons. Piani, vtedy mexický inšpektor, ma mal rád. Tesne pred mojou kňazskou vysviackou vážne ochorel na zápal pľúc v Morelii, takmer umrel. Našťastie sa mu polepšilo a ešte nie úplne zdravý chcel prísť do Puebla, aby asistoval na mojej prvej omši.

Boli sme tri roky spolu v Manile: bol mi otcom a starším bratom. K biskupom bol citlivý, prejavoval im úctu a vyhýbal sa tomu, aby ich akokoľvek zatieňil. Mnohokrát pripravoval články a dôležité vyhlásenia, ktoré iní publikovali ako svoje vlastné.

Nezanedbával však ani situácie, keď bolo treba upozorniť na plnenie povinností tých, čo ich prehliadali alebo neriešili. Občas ho niekto kritizoval pre tento jeho bdely zmysel pre zodpovednosť, ale nikdy nestratil trpezlivosť a dobrotu. Miloval, odpúšťal a dobre robil aj týmto.

Nikdy nechcel nič špeciálne pre seba. V jedálni si dával bežné jedlo, nápoj bola obyčajná voda, len keď prišiel ctený hosť, dal si trochu vína. Odmietol prijať chladničku ako dar od istého dobrodinca, považoval ju za luxus. Až o niekoľko rokov, keď chladničku používali bežne v rodinách, dar prijal.

Aby mali hostia slušnú izbu, viac ako sedem rokov mal svoju spálňu oddelenú sekretárom. Nikdy nepoužíval auto na vychádzku alebo výlet, iba na úradné a misijné návštevy.

Od pol druhej do tretej popoludní pre obrovské teplo zvyčajne na návštevy nechodil. Namiesto siesty Mons. Piani využíval tento čas na prípravu najchudobnejších detí na prvé sväté prijímanie. V jeho zošitoch som našiel mená viac ako 400 detí, ktoré katechizoval. Dnes sú z nich dobrí katolíci a čestní občania, hrdí na to, že sa volajú „deti delegácie“.

Keď prišiel na Filipíny, boli tam iba dva semináre, diecézny v Manile a medzidiecézny v San Jose. V oboch bolo málo študentov. Mal jasnú predstavu a dosiahol, že sa vo všetkých diecézach založil seminár. Jemu sa vďačí aj za založenie Pápežskej univerzity sv. Tomáša v Manile.

Filipíny – Tondo. Malý seminár v r. 1970

Zblízka sa zaujímal o duchovný život rôznych náboženských komunít, zúčastňoval sa ich osláv a vystúpení. Pre kňazov a misionárov mal otcovské srdce.“

21. apríla 1934 Svätá stolica presunula jeho sídlo z Dramy do Nicosie. O dva roky ho poverila úlohou vykonať tajnú návštevu v Mexiku za účelom informovať Svätého Otca o skutočnej náboženskej a politickej situácii tohto kresťanského národa, tak bolestne skúšaného, aby mohol dať biskupom a veriacim vhodné nariadenia na reorganizáciu kresťanského života a zaslúžené uznanie za ich vytrvalosť.

Po tejto návšteve, ktorá trvala tri mesiace, sa Mons. Piani vrátil na svoje Filipíny. V roku 1947 slávil dvadsiate piate výročie episkopátu. Najvyšší pontifex Pius XII. mu na

znak svojej zvláštnej náklonnosti poslal list s blahoželaním, ďalší gratulačný list mu poslal nasledujúci rok pri príležitosti 50. výročia kňazstva.

5. októbra 1948 bol opäť menovaný za apoštolského vizitátora v Mexiku, ale pre ťažké pľúcne ochorenie nemohol vizitáciu začať skôr ako v máji 1949. O dva roky neskôr mu prišla nominácia za apoštolského delegáta v Mexiku.

V tomto novom poslaní ostalo jeho pôsobenie zväčša skryté, ale nie menej účinné pre dobro cirkvi a národa. S vypestovanou diskretnosťou, obdarený rozvážnosťou a vycibreným taktom vedel šikovne obísť všetky prekážky, ktoré sa mu stavali do cesty apoštolátu a jeho dobrota získala všetky srdcia. Nabádal klérus k svätosti, jednodu-

chým heslom „Chlieb a katechizmus!“ ukazoval ľuďom cieľ, ktorý majú dosiahnuť. Mentalitou a zmyslaním sa úplne stotožnil s mexickým ľuďom, a to spôsobom, v ktorom bol zároveň predstaviteľom pápeža pred Mexikom a predstaviteľom Mexika pred pápežom.

V knižočke jeho osobných zápisov z roku 1952 je zoznam „diel, ktoré treba podporovať vždy, keď bude príležitosť“: 1. semináre, 2. šírenie kresťanskej doktríny (katechizmus, kongresy kresťanskej doktríny atď), 3. organizácia Kresťan-

skej akcie, 4. robotnícka otázka, Klub katolíckych robotníkov, Sociálno-náboženská akcia pri katolíckych podnikoch, 5. misie a duchovné cvičenia vo farnostiach, kostoloch, dedinách, barrios atď, 6. kongregácie domácich obyvateľov, 7. uzavreté pustovne.

Medzi viditeľné ovocie, ktoré zostalo po jeho diplomaticko-náboženskej činnosti, patrí vytvorenie diecézy v Toluca, povýšenie na arcidiecézu diecézu vo Veracruze, založenie misie sui juris v Tarahumare a menovanie mnohých mexických biskupov.

Mexiko – s bývalými saleziánskymi chovancami

19. augusta 1955 dovŕšil osemdesiaty rok života a pápež Pius XII. ho menoval za asistenta Svätej stolice. Bolo to práve na prelome marca a apríla toho roku, keď som mal príležitosť niekoľkokrát sa s ním stretnúť. Pri mojom príchode a počas prechádzok v Mexico City, pri stretnutiach s direktormi a najmä pri rozlúčke som videl, že chcel preukázať všetku svoju oddanosť každému, kto zastupoval dona Bosca. Cítil som sa pred ním malý a keď som sa pokúšal prejavíť rešpekt a vziať mu úctu, ktorú si zasluhovalo jeho postavenie, vek

a predovšetkým svätosť, ustúpil a dokonca mi nedovolil urobiť predpísaný prejav úcty, pokľaknúť a pobožkať prsteň.

Ale žiarivá fakľa jeho života už vysielala posledné, hoci stále jasné záblesky. 24. mája 1956 slávil svätú omšu v našom kolégiu v Huipulcu, po nej šiel na obed do inšpektoriálneho domu svätej Júlie, kde sa ešte poslednýkrát zdržal a vlúdne porozprával s bývalými chovancami, ktorí sa tam zišli, a zaspomínali na krásne spoločne prežité dni. 31. mája mal prísť do nášho kolégia v Mexicaltzingu, aby uzavrel ma-

Mexico a jej mnohorasová populácia

riánsky mesiac, ale v noci 30. mája dostal srdcový infarkt, po ktorom sa už úplne nezotavil, hoci v deň svojich menín mohol ešte odslúžiť svätú omšu.

Na radu lekárov sa presťahoval do Cuernavacy, nižšie položeného, a teda vhodného miesta pre jeho zdravotný stav. Bol hosťom štedrého pána Guglielma Barrosa. Toto podnebie mu, bohužiaľ, nepomohlo tak, ako sa dúfalo. V noci 27. septembra sa mu náhle pohoršilo. Zobudil teda svojho sekretára so slovami: „Pod' sem nachvíľu, nedá sa mi dýchať.“

Sekretár mu hneď podal koraťmín, potom mu udelil požehnanie Panny Márie Pomocnice. Monsignor však predvídajúc blízky koniec povedal: „Udeľ mi aj posledné pomazanie!“

Rozvážny sekretár hneď zavolať lekára, doktora Venturu Neriho. Prišiel práve vo chvíli, keď sekretár končil pomazanie svätým olejom tomuto vzácnemu chorému. Lekár mu dal vnútrožilovú injekciu, ale mu to nepomohlo: pulz pomaly mizol a o štvrtej hodine a desiatej minúte ráno prestalo byť toto ušľachtilé srdce, ktoré pred 81 rokmi daroval Boh svojej Cirkvi.

Chceli ho pochovať v Bazilike Našej Pani Guadalupskej, vo veľkom a slávnom mexickom a latin-

sko-americkom chráme, ale vtedy sa tam vykonávali reštauračné práce, preto sa rozhodli pre kaplnku Našej Pani Guadalupskej v katedrálnom chráme.

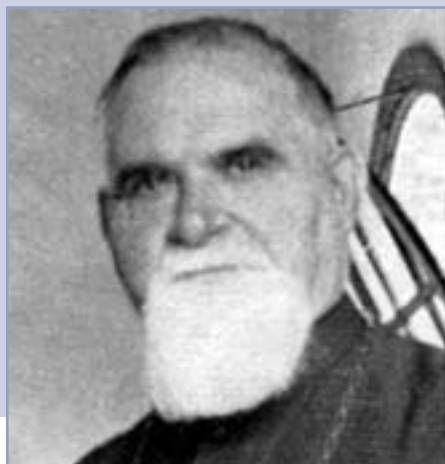
Mexický arcibiskup v pohrebnej reči povedal:

„Prvou zásluhou Mons. Pianiho je, že bol misionárskym synom dona Bosca, ktorý ulúpil jemnosť Najsvätejšieho Srdca Ježišovho pre mladých a kresťansky vyformoval mnohých ľudí, ktorí sú dnes pýchou našej vlasti. Stačila by táto stránka jeho života, aby si zaslúžil obdiv celého Mexika.“

Ale je toho viac. Počas dní, v ktorých mexická cirkev a Mexiko s Cirkvou podstupovali skúšky, v ktorých bolo nevyhnutné, aby zažiarila pravda, rímsky pontifex vyhladal saleziánskeho misionára a poslal ho do našej krajiny. Mons. Piani pochopil nádhernú, i keď bolestivú pravdu o našej vlasti a vďaka jeho pozorovaniu vznikol najdôležitejší dokument mexickej cirkvi, *Firmissimam constantiam*, ktorý slúžil pre jej spásu.“ A dojata končí: „Áno, ty si bol druhým svätým Františkom Saleským! Tvoje pozostatky ostávajú medzi nami: budeš vždy pevným putom jednoty medzi Mexikom a Rímom!“

D. Renato Ziggliotti

Narodil sa v Beverst (Belgicko) 2. augusta 1888, profesiu zložil v Hechtel 3. októbra 1907, kňazstvo prijal v Kapskom Meste (Afrika) 20. septembra 1919, za titulárneho biskupa Cariany bol zvolený 13. februára 1947, vysvätený bol v Liegi 11. júna 1947, zomrel v Elisabethville (dnes Lubumbashi, Kongo) 22. marca 1958.

Mons. René van Heusden, apoštolský vikár v Sakanii

Bol druhým apoštolským vikárom Sakanie (Kongo) a zomrel vo veku 70 rokov, po 51 rokoch reholnej profesie, 42 rokoch misionárskeho života v Afrike, 39 rokoch kňazstva a 11 rokoch episkopátu.

Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Liegi, v Inštitúte svätého Jána Berchmansa od roku 1901 do r. 1906. V srdci cítil, že dozrel pre kňazské a saleziánske povolanie, a tak v roku 1906 vstúpil do nášho noviciátu v Hechtel, kde zložil prvé sľuby 2. septembra 1907 a kde si doplnil štúdium filozofie v rokoch 1908 – 1909.

Tirocínium strávil v našom dome v St-Denis-Westrem (Gent) a do-

siahol magisterský diplom v Gent v auguste 1911. V Grand-Bigard začal študovať teológiu v roku 1913, ale nemohol ju dokončiť, lebo v auguste 1914 ho prekvapila všeobecná mobilizácia do prvej svetovej vojny.

Bol povolaný do zbrane a zadený do zdravotnej služby, kde si hneď získal obdiv všetkých pre svoju dobrotu, odvahu, pre svojho veľkého ducha obety, takže získal ruské vyznamenanie „Medaila sv. Jura-ja“ 15. 5. 1915. V bitke pri Yser bol ťažko zranený (1916), čím si vyslúžil Vojenský kríž a bol vyhlásený za invalida. Prevelili ho na Ministerstvo kolónií, ktoré ho vyslalo do Konga, kam prišiel 7. novembra 1916. V Eli-

sabethville ho prijal otec Jozef Sak.

Keďže bol diplomovným pedagógom, bola mu zverená základná škola pre európske deti v našom Inštitúte svätého Františka Saleského. Zostal tam až do júna 1921. Medzitým pokračoval v štúdiu teológie, ktoré prerušil na začiatku vojny. V septembri 1919 ho predstavení poslali do Kapského Mesta, aby prijal svätenia. 7. septembra prijal subdiakonát a o tri dni aj kňazstvo.

Potom sa okamžite vrátil do Katangy (Kongo) a pokračoval vo svojom diele v našom ústave v Elisabethville pre európskych žiakov, pričom pomáhal aj v odbornom učilišti

Sakania – prví misionári v Kongu

a organizoval prvé večerné kurzy pre dospelých domorodcov v meste. Za jeho zásluhy pre domorodú mládež mu vláda udelila 25. mája

1921 veľmi vzácne konžské vyznamenanie „Étoile de Service“ (Hviezda služby).

Jeho organizačné kvality a veľký dynamizmus čoskoro pritiahli pozornosť Mons. Jozefa Saka, ktorý sa stal našim prvým biskupom v Kongu a ktorý ho v júni 1921 pozval do našej prvej misie v Kiniambe

Mons. van Heusden vysviaca
prvého domorodého kňaza

za riaditeľa základnej školy pre domorodcov. Tam mu koloniálna vláda udelila ďalšie dve vyznamenania 28. a 29. septembra 1921. V roku 1927 ho Mons. Sak vymenoval za „misijného inšpektora“ všetkých škôl jeho prefektúry a tento titul úradne uznala vláda, lebo vo všet-

kých otázkach týkajúcich sa vzdelania generálne riaditeľstvo verejného školstva komunikovalo iba s misijným inšpektorom.

17. apríla 1928 ho Mons. Sak zavolať do La Kafubu a zveril mu riadenie novopostaveného odborného učilišťa, ktoré bolo premiestnené z Elisabethville do tejto novej misie. Škola potrebovala skúseného riaditeľa a otca – tieto dve kvality sa výrazne prejavovali u spolubrata René van Heusdena, ktorý tam zostal až do novembra 1930, keď rozvoj misie a školstva v Kiniame donútil Mons. Saka poslať tam späť svojho neohrozeného spolupracovníka. Medzitým dostal nové

belgické vyznamenanie 25. novembra 1929, s vymenovaním za „Rytiera kráľovského rádu leva“. Treba povedať, že ocenení a vyznamenaní od svojej milovanej vlasti nemal málo – spolu ich dostal desať.

Don René van Heusden ostal v Kiniame do septembra 1938. Boli to tie najintenzívnejšie roky jeho misionárskeho života. Podnietil veľ-

ký rozvoj hlavnej školy a zvýšil počet vidieckych škôl a ich pobočiek. Často navštevoval rozličné dediny na svojom rozľahlom území v okruhu 100 km. Boli to veľmi dlhé a vyčerpávajúce cesty, lebo chodieval peši alebo na bicykli a niekedy – počas obdobia dažďov – sa brodil prúdmi vody až po prsia.

Okrem toho mal na starosti zdravotné stredisko. Všetci Baushi (domorodý kmeň) ho poznali ako „odborníka“ zubára a lekára, chodili za ním aj obyvatelia mimo oblasti Lupula, až z anglickej Rodézie (dnes Zambia). Domorodci radšej chodievali k „baba René“ do Kiniama ako do nemocnice v Elisabethville, kde by určite našli lekárov odborníkov. Boli však presvedčení, že lekári z nemocnice posielali rovno

na cintorín, no injekcie „baba Reného“ dokázali zázraky a vracali chorých domov uzdravených.

Okrem všetkej tejto práce riaditeľa, misionára a lekára ho jeho úrad školského inšpektora nútil na dlhé cesty a časté návštevy našich misií v prefektúre a potom od r. 1939 v apoštolskom vikariáte v Sakanii. Navštevoval nielen všetky hlavné školy, ale aj tie najmenšie vidiecke školy v dedinách, rozptýlených v nekonečnom pralesi na juh od Elisabethville.

25. septembra 1938 bol don René vyslaný do misie La Kafubu, aby tam znovu prebral riadenie odborného učilišťa. Túto funkciu zastával až do roka 1945, keď ho Mons. Sak vymenoval za svojho protovikára. Keďže dlhé roky žil a pracoval ve-

Kongo – Mokambo – misia sv. Jozefa

dľa neohrozeného nášho prvého apoštolského vikára Konga, nikoho neprekvapilo, že Svätá stolica, po jeho smrti 15. marca 1945 povolala dona Reného, aby nastúpil na jeho miesto a pokračoval v jeho diele. Bol vymenovaný za titulárneho biskupa Cariansy a biskupskú vysviacku mal v Liegi 11. júna 1947, na sviatok sv. apoštola Barnabáša.

Počas jedenástich rokov svojho pracovitého episkopátu tento neúnavný pionier výchovy domorodcov zriadil sirotinec v La Kafubu, ktoré zveril dcéram Panny Márie Pomocnice, ako aj Dom sv. Jozefa v Elisabethville pre miešancov oboch pohlaví. Podnietil veľký rozvoj všetkých škôl svojho vikariátu, osobitne školy v Kilobelobe a otvo-

ril aj pedagogickú školu pre dievčatá v Musoshi na misijnom území. Malý seminár svätého Alojza v La Kafubu bol tiež otvorený počas jeho episkopátu v roku 1953 a 17. decembra 1955 Mons. van Heusden mohol s radosťou vysviť za kňaza prvého domorodca svojho vikariátu.

Na pohrebnom príhovore pred vrchnosťami a veľkým davom protovikár don Marcel Antoine vzletnými a dojemnými slovami vykreslil morálnu postavu tohto veľkého muža, pričom zdôraznil predovšetkým známe vlastnosti jeho silnej osobnosti: živý vzor kresťana, neúnavný pracovník, veľká dobrota a nekonečná obetavosť, ktoré ho poháňali ku všetkým skupinám

Don van Heusden v r. 1923 vyučuje katechizmus

núdznych na tele i na duchu, bez žiadnej rasovej či kultúrnej diskriminácie, s evanjeliovou a saleziánskou obľubou mladých a chudobných. Tohto pastiera Cirkvi všetci poznali aj pre jeho výnimočnú pokoru a pre jeho skutočné nadšenie pre výchovu a evanjelizáciu, na poli ktorej zanechal nehynúcu stopu v našej Afrike.

J. E. van Heusden si bol vedomý toho, že žije vo výnimočne dôležitej epoche pre vývoj ľudstva – tento čas prechodu považoval za čas nádeje, tvorby a práce. Vôbec nebol z tých, ktorí sa nechajú ľahko zvieŕsť ku kritike a zavrhovaniu súčasnosti a vidia všade iba zlo a chyby... Nikdy sme na ňom neobjavili chorobu našich čias – pesimizmus.

Svoj pokojný a veselý život dal do služby sužovanej a vnímavej rasy, ktorá stále trpí a stále viac lačne po slove, po praktickom, sociálnom, ľudskom poslanstve.“

Vždy a vo všetkom bol človekom najvyšších ideálov: „Vlastné motto dobre odrážalo jeho vnútorné myšlienky a jeho spojenie s Bohom: ‚Opera mea Regi – Moje skutky Kráľovi nebies‘. Myšlienky, modlitby, skutky, utrpenie – všetko na jeho slávu. Mohol opakovať so svätým Jánom Boscom: ‚Celý môj život bol pre Boha a pre duše.‘ Túto zem zanechal bez ľútosti, lebo si bol vedomý toho, že si splnil celú svoju povinnosť kresťana, kňaza, biskupa a dobrého občana.“

D. Renato Ziggotti

Lubumbashi, Inštitút sv. Fr. Salezského poznal apoštolské námahy mons. van Heusdena

Narodil sa v Bavichove (Belgicko) 7. novembra 1886, profesiu zložil v Hechtel 26. septembra 1908, kňazstvo prijal v Paríži 7. apríla 1917, zomrel v Hobokene (Belgicko) 14. novembra 1948.

Don Achille D'Halluin

Vo veku 15 rokov, 8. októbra 1901, začal chodiť na gymnázium v našom dome v Tournai. Na konci štúdia sa pripravil na pedagogické skúšky a dosiahol diplom s brilantným výsledkom v júli 1907. O dva mesiace vstúpil do nášho noviciátu v Hechtel.

S horlivosťou a dôslednosťou, ktoré boli známymi vlastnosťami jeho rehoľného života, sa venoval všetkým požiadavkám saleziánskeho života. 26. septembra 1908 bol pripustený ku svojim prvým sľubom. Štúdium filozofie a teológie ho zamestnalo na ďalšie roky. Prepukla vojna a 1. augusta 1914 náš mladý levita

bol pridelený k zásobovačom a ihneď vyslaný na front. Svoju povinnosť si plnil jednoducho, s nadšením a poctivo, ako bolo preňho vlastné. Dvakrát bol ranený, vyslúžil si osem pôct a sedem vyznamenaní, medzi ktorými aj ohnivý kríž. Počas týchto mučivých rokov nestratil zo zreteľa svoje drahé štúdium. Každú voľnú chvíľu využil na štúdium medicíny a na doplnenie teológie. A tak v tábore Auvours (Francúzsko) 30. augusta 1916 získal zdravotnícky diplom a 23. septembra toho istého roku bol vysvätený za diakona v Monse a 7. apríla 1917 v Paríži za kňaza. O niekoľko mesiacov bol menovaný za vojenského kaplána.

Vo svojej novej funkcii bol na fronte iba pár mesiacov, lebo v októbri toho istého roku ho minister-

Lubumbashi – dvor v Inštitúte sv. Fr. Salezského dnes

stvo kolónií vyslalo do Belgického Konga. 10. októbra odišiel z frontu v Elzetap do prístavu Le Havre, odkiaľ odišiel na Mys dobrej nádeje (Južná Afrika). 14. decembra vkročil na konžskú pôdu, zaslúbenú zem, zem jeho snov.

Určili ho do domu v Elisabethville (dnes Lubumbashi) ako profesora na odbornom učilišti pre černochoch, založenom v roku 1911. Len čo si osvojil základy domorodého jazyka, poslali ho do Kiniamo, prvého misijného strediska apoštolského vikariátu v Sakanii, kde plnil úlohu direktora. 21. apríla 1918 don D'Halluin prišiel po prvýkrát do Kiniamo. Dva roky múdro riadil túto dôležitú misijnú stanicu. Sem-tam musel prerušiť svoju milovanú prácu, aby sa mohol venovať nášmu kolégiu pre belochoch v Elisabethville, kde potrebovali jeho dary vychovávateľa a profesora.

Vždy sa vkladal celý do tohto diela, s veľkou horlivosťou a s duchom obety. Ale keď jeho pomoc už nepotrebovali, s veľkou rados-

Sakania – škola pod holým nebom

ťou sa vracal medzi svojich černochoch a v misii pokračoval vo svojej obľúbenej práci!

Roky 1918, 1925 a 1932 sa zapísali zlatým písmom do análov tejto misie. Nepracoval iba na šírení viery v priestoroch základných škôl v hlavných dedinách, ale vedel zorganizovať svoju misiu veľmi prakticky z materiálnej i morálnej stránky. Aj dnes vzbudzuje obdiv mlyn s hydraulickým kolesom, ktorý sám naprojektoval i zhotovil (spolu dvánásťtisíc klinov), rovnako aj prvá jednoduchá, ale veľmi výkonná elektrárň.

Jeho silný duch, nadšenie a neúnavná aktivita, ku ktorej sa pridá-

Sakania – vidiek dnes

vala skúsenosť s ľuďmi a vecami, mu priniesli obdiv a sympatiu domorodcov. Ešte aj dnes, po mnohých rokoch, poznajú a ctia meno „baba Dalwé“. Toto meno si získalo takú obľubu, že niektorí katechumeni si ho zvolili za krstné meno a jeden konvertita dokonca prijal toto meno za priezvisko celej svojej rodiny a on sám sa dnes volá Achille Dalwé!...

4. septembra 1933 don D'Halluin definitívne opustil svoje drahé miesto Kiniamu. Bol totiž vymenovaný za direktora Inštitútu svätého Františka Saleského v Elisabethville. Učil tam už predtým s prestávkami päť rokov a osem mesiacov. Ako direktor mohol preukázať svoje schopnosti v plnej miere.

Provincia Katanga bola vtedy v rozhodujúcom období hospodárskej krízy. Prepúšťali sa robotníci i úradníci, európska populácia sa zmenšovala a žiakov bolo málo. Bolo treba zavrieť vyššie triedy gymnázia a podobný údel predpovedali aj nižším triedam. Vo svojej prezieravosti nový direktor nestratil pokoj a nádej v budúcnosť – raz príde deň, keď školy

opäť zakvihnú. S touto perspektívou prizval z Európy posilu saleziánskych učiteľov a neohrozene bojoval za opätovné otvorenie zrušených tried, aby tak naplnil gymnaziálny program. Tešil sa, že jeho námaha bola korunovaná úspechom krátko pred ukončením funkcie.

15. augusta 1937 autohavária ukončila jeho múdre a vytrvalé di- rektorovanie. Mal pomliaždenú ľavú nohu a hrozila mu amputácia. Zachránil ju iba rýchly a šťastný zákrok doktora van Hoordeho, riaditeľa nemocnice pre Európanov a starostlivé ošetrovanie sestier lásky. Trpel však celý rok v nemocnici v Kongu a trinásť mesiacov sa zotavoval v Európe. Táto dlhá nečinnosť ho veľmi trápila. Preto keď mohol konečne odísť, rýchlo urobil všetky

prípravy, lebo sa bál, že ho blížiaci sa vojna môže uväzniť vo vlasti.

Nemecké plavidlo ho malo vyložiť aj s ďalšími spolubratmi na Myse dobrej nádeje, ako pri jeho prvom príchode v roku 1917. Boli na lodi iba päť dní, keď prepukla vojna a prerušila ich cestu. Kapitán dostal príkaz, aby sa pobral do najbližšieho neutrálneho prístavu, a tak sa vrátil do Španielska a zakotvil v Porto di Vigo. Cestujúcich a ich batožinu ponechali ich vlastnému osudu, ani im nezaplatili náhradu za zrušenú cestu.

Don D'Halluin si vzal naozaj k srdcu údel mladých spolubratov, ktorí ho sprevádzali. So svojou rozhodnou a silnou povahou sa dokázal dostať do Lisabonu a našiel por-

tugalskú nákladnú loď, ktorá odchádzala do Angoly. Toto plavidlo ich po dlhej a namáhavej ceste vyložilo v Lobite. Odtiaľ išli vlakom do Elisabethville 21. októbra 1939. Táto cesta, ktorá mala trvať dva týždne, trvala dva mesiace a štyri dni.

Napriek svojej záľube v skutočnom misionárskom apoštoláte nedal najavo svoju túžbu a s plnou odovzdanosťou prijal svoje určenie do Elisabethville.

Bol učiteľom v jednej z nižších tried tohto Inštitútu, ktoré dva roky predtým riadil. Zsvätil ešte osem rokov vzdelávaniu mládeže. Boli to roky intenzívnej a obetavej práce.

Hoci sa úplne venoval svojej škole, nezabudol ani na svojich

Kongo – Mokambo – misia sv. Jozefa 1982

Sakania – typický vidiecky dom

drahých černochoch. Každý týždeň sa v sobotu poobede pobral na bicykli do misie La Kafubu, hlavného strediska vikariátu v Sakanii.

„V období dažďov, ako aj v období sucha,“ dosvedčuje Mons. van Heusden, „každú sobotu pravidelne prekonával pätnásť kilometrov, ktoré delili Elisabethville od La Kafubu. Tvrdohlavo jazdil na bicykli, aj keď sa mu ponúkala cesta autom, a to aj v daždi, vo vetre, pod spaľujúcimi lúčmi afrického slnka. Robil tak s pravidelnosťou hodinek a modlil sa pritom svätý ruženec.“

V misii mal svojich zákazníkov. Kresťanov z okolitých dedín, žiakov zo školy, chlapcov a dievčatá, sestry a spolubratov, všetci sa radi chodievali k nemu sponedať. Mal svoj turnus nedeľnej kázne, každú

Sakania – 1934 oslavy blahorečenia dona Bosca

nedelu prednášal katechizmus remeselníckym učňom a poskytoval všetky vyžiadané služby.

Ešte pred koncom školského roku ho predstavení misie prosili o pomoc v čase prázdnin. Išlo o naprojektovanie kanála, o určenie miesta na výkop studne, o vyhotovenie plánu na stavbu mlyna alebo mosta. Slúžil vo všetkom, pomáhal a radil.“

Takto bol stále misionárom, nielen srdcom a dušou, ale aj skutkami a slovami. Poslušnosť od neho žiadala, aby sa zasvätil škole pre európskych žiakov, voľné chvíle venoval „svojim drahým černochoťom“.

Kto by si bol pomyslel, že dona D'Halluina, tohto neúnavného pracovníka, ktorý si uberal z hodín odpočinku, aby ich venoval práci, napadne hrozná choroba, rakovina? Svoje ochorenie skrýval, kým mohol. Až v septembri 1947, pár dní pred otvorením školského roku, sa musel vzdať. Vtedy začal vystupovať na svoju kalváriu. Až do februára 1948 bol v nemocnici v Elisabethville, dúfajúc v uzdravenie. Ale márne. Doktori sa nazdávali, že je nevyhnutný jeho návrat do Belgic-

Misia sv. Karola Lwangu v Kipushi, sídlo biskupa zo Sakánie

ka. 10. februára pristál na letisku v Bruseli.

Nesnažil sa ani najmenej pobudnúť vo svojej rodine, ale hneď sa pobral do Koloniálnej nemocnice v Antverpách. Dúfal, že sa po operácii pozviecha a že sa čím skôr vráti do svojho drahého Konga.

Pán však rozhodol ináč. Po mesiaci zlepšenia, ktoré dávalo nádej, choroba pritvrdila. Po druhej operácii nasledovala tretia. Všetko bolo daromné. Už sa viac neklamal vzhľadom na svoj stav. Predtým opakoval: „Budem sa môcť ešte vrátiť do Konga?“ neskôr hovoril: „Nech sa stane svätá Božia vôľa.“ Ponúkol svoje utrpenie a svoj život za svoje drahé misie.

Mons. Francois Lehaen

*Narodil sa v Turíne 7. marca 1885,
profesiou zložil vo Foglizzate (Turín)
30. septembra 1901, kňazstvo
prijal v Turíne 29. júna 1910,
zomrel v Turíne 1. mája 1950.*

Don Pietro Berruti

V roku 1904 absolvoval filozofiu na Gregoriánskej univerzite v Ríme a v roku 1912 ukončil štúdium kánonického práva.

Jeho saleziánske povolanie bolo už od začiatku misionárske. Bol žiakom bratov zbožných škôl a penitentom u jedného pátra jezuitu, no rozhodol sa stať misionárom, lebo ho priťahoval misionársky ideál. „Moje povolanie k saleziánskemu životu“ napísal „vzniklo, povedal by som, vďaka obálke časopisu Bollettino Salesiano. Bola na nej kupola Chrámu Panny Márie Pomocnice a dve scény, ktoré ma veľmi priťahovali – na jednej strane niekoľko saleziánskych misionárov evanjelizovalo skupinu divochov; na druhej strane dcéry Panny Márie Pomocnice, obklopené chudobnými indiánkami. Moje

prvé misionárske sny sa odvíjali od tejto obálky. Jedného dňa som sa zveril sestre Albertine, že brat Benedetto sa ma opýtal, či by som sa nechcel stať ‚bratom‘ a ja som mu odpovedal, že by som nebol proti. A prečo sa nestaneš saleziánom? – spýtala sa sestra –. Keby si sa stal saleziánom, mohol by si sa stať misionárom, ako títo tu na Bollettino Salesiano. Ten nápad sa mi zapáčil...“

Mladý klerik premýšľal nad misionárskym ideálom a Boh zariadil, že kým v Ríme navštevoval Gregoriánsku univerzitu, stretol sa s Mons. Giuseppem Fagnanom, apoštolským prefektom južnej Patagónie a Ohňovej zeme. Veľkého misionára ten klerik anjelského zjavu, vznešených črt a vlúdnej a vyvázenej reči tak zaujal, že sa neupokojil,

kým od dona Rua nedostal povolenie vziať ho so sebou na misie. V odpovedi predstavených čítame túto pochvalu: „Dávame vám najlepšieho klerika, akého máme.“ Skutky však nepopreli toto lichotivé predstavenie. Jeho postup nahor bol veľmi rýchly – docent teologických vied, magister novicov, direktor v Macul (1917 – 26), inšpektor saleziánov v Chile (1927 – 32).

Ale Prozreteľnosť mu chystala oveľa náročnejšiu úlohu. V roku 1932 bol zvolený za generálneho prefekta Saleziánskej spoločnosti a túto funkciu zastával až do smrti. K hromade práce, ktorú vykonával v Turíne ako vikár hlavného predstaveného, mu pribudla úloha mimoriadneho vizitátora veľkej časti saleziánskeho sveta. V roku 1933

navštívil Patagóniu a Ohňovú zem; v roku 1935 – 36 Uruguaj a misie v Mato Grosso v Brazílii a v Paraguaj; v roku 1937 Čínu, Thajsko, Indiu a Japonsko; v roku 1940 – 42 Španielsko a Portugalsko; v roku 1946 Švajčiarsko; v roku 1948 – 49 precestoval Latinskú Ameriku a predsedal stretnutiam direktorov v Sao Paulo, Buenos Aires, Santiago (Chile); v roku 1949, s podlomeným zdravím a s hrdinskou obetou, ktorá urýchlila jeho koniec, vykonal misiu v Španielsku.

Ale jeho vrúcna láska sa prejavila v celom svojom jase počas bolestných udalostí svetovej vojny. Zoči-voči morálnym a sociálnym katastrofám, ktoré doliehali na tisíce a tisíce detí, don Berruti v Ríme – kde zastupoval hlavného predstaveného – a všade, kde bolo saleziánske

dielo, s veľkým srdcom dona Bosca nábádal, aby sa otvorili všetky brány davom opustených a ohrozených chlapcov, čím si zaslúžil titul Otec detí ulice. A toto nádherné kvitnúce dielo kresťanskej lásky zostane

Concepcion – Chile – zámočnícka dielňa

zapísané zlatým písmom v análoch saleziánskej rodiny.

Ako generálny prefekt dostal don Berruti poverenie od hlavného predstaveneho, aby sa staral o saleziánske misie. Nič milšie nemohlo postretnúť toho, kto vstúpil do Kongregácie s predstavami misionárskeho ideálu. V takomto úrade, vďaka svojej asketickej a právnickej príprave, mohol účinne prispieť k vyriešeniu dôležitých misionárskych problémov, nielen na poli náboženstvom, ale aj v administratívnej oblasti, takže saleziánske misie počas jeho 18-ročného pôsobenia získali stabilitu a podporu pre ďalší rozvoj.

Predsavzal si rozriešiť predovšetkým tri životné problémy rozkvetu saleziánskej misijnej činnosti: Pravidlá misií, organizáciu propagácie a nárast misionárskych povolaní.

XIII. generálna kapitula schválila Pravidlá misií „ad experimentum“. V tom istom roku Posvätná kongregácia pre šírenie viery vydala inštrukciu, ktorá upravila vzťahy cir-

Concepcion – Chile – Kostol P. M. Pomocnice

kevných predstavených s rehoľnými predstavenými na misijnom území. Don Berruti dostal od hlavného predstaveneho poverenie vyhotoviť definitívne vydanie pravidiel v súlade s touto inštrukciou vzhľadom na postrehy najstarších a najskúsenejších misionárov. Nové Pravidlá boli schválené v roku 1935, aj tieto však „ad experimentum“. Generálna kapitula ich v roku 1938 jednohlasne schválila. Don Berruti zaslal ich definitívne znenie Posvätnéj kongregácii pre šírenie viery v januári 1939. Myslel si, že nespôsobí nijaké ťažkosti, avšak boli vymazané články, ktoré don Berruti prebral zo štatútov iných misijných inštitútov a ktoré Posvätná kongregácia už schválila. Bol rozhodnutý zachrániť

pravidlá aspoň v hlavných bodoch, a tak požiadal o audienciu u Mons. Celsa Costantiniho, sekretára Posvätej kongregácie, ktorému vysvetlil, predstavil a objasnil potreby vyplývajúce z osobitnej štruktúry našej Kongregácie. Mons. Costantiniho presvedčil a ten sa zaviazal podporiť ich schválenie, a tak aj urobil.

Bolo treba ešte usporiadať misijnú propagáciu, háklivé miesto, lebo mohol obmedziť činnosť tých najpodnikavejších a znechutiť mnohých misionárov. Don Berruti postupoval opatrne a postupne, ale vytrvalo. Vychádzal zo zásady, že

pole propagácie a samotná propagácia nie je ponechaná na svojvoľu misionárov. Na základe tejto zásady rozdelil Taliansko na „zóny misijnej propagácie“ v súlade so saleziánskymi inšpektóriami a každej misii pridelil jednu zónu, v ktorej každý misionár, pochádzajúci odtiaľ, môže robiť propagáciu v saleziánskych kolégiách i medzi ľuďmi. Generálny prefekt však bude kontrolovať propagáciu, používané metódy, aktivity a osoby, ktoré sa tomu budú venovať.

V roku 1939 sa politický obzor Európy zatemnil, takže misie potrebovali zabezpečiť pomoc z Ameri-

Concepcion Paraguay - Gymnázium P. M. Pomocnice

Don Berruti v r. 1949

ky. Don Berruti sa nazdával, že prišiel čas zorganizovať skutočnú saleziánsku misijnú kanceláriu v Spojených štátoch, s cieľom ponúknuť misionárom možnosť šíriť propagáciu za vlastné misie bez zasahovania a obťažovania druhých. Ba nielen v Spojených štátoch, ale vo všetkých hlavných republikách Ameriky sa mala zriadiť takzvaná misijná prokúra, ktorá by bola dočasným zázemím pre misionárov a mala by široké a rozličné ciele, aké široké a rôznorodé je dielo misijnej asistencie.

Don Berruti sa usiloval aj o vedeckú misijnú organizáciu. S tým úmyslom neprestajne naliehal na Misijný úrad v Turíne. Jeho ideálom bolo vytvoriť misionársku kanceláriu, zabezpečenú z každej stránky. A keby vojna náhle neprekazila jeho prácu, zriadil by vzorovú misionársku kanceláriu s rôznymi oddeleniami – kultúrnym, administratívnym, asistenčným, historickým. Niektorým spolubratom chcel zveriť špecializované štúdium misijných problémov a úlohu zostaviť dejiny našich misií. Preto od misionárov zhromažďoval informácie, čo i len strohé, o civilizačných dielach, ktoré začali, rozvíjali a viedli, o ich kultúrnych a vedeckých aktivitách, o odriekaniach, obetách, prenasledovaniach, hrdinstvách, o najzaujímavejších folklórnych aspektoch krajín, ktoré evangelizujú. Niektorým misionárom nariadil napísať svoj príspevok, pričom im určil aj termín na odovzdanie rukopisu. Počas svojich ciest po saleziánskych misiách sám láskyplne zbieral správy o hrdinských skutkoch prvých misionárov.

No najviac ho priťahovalo úsilie o rozvoj prostriedkov na podporu misijných povolání. „Bez vojakov sa nerobí vojna“, napísal mu mladý inšpektor don Rinaldi. A don Berruti na vzbudenie mladých posíl do

misii použil dva prostriedky: podporoval rozvoj Združenia misijnej mládeže (AGM) a časopis Misijná mládež.

V roku 1942 zreorganizoval AGM, ktoré podľa neho malo predstavovať „pomocnú milíciu misionárov a predovšetkým zapaľovať plameň misijného apoštolátu medzi mladými a získavať nové misijné povolania.“ Podarilo sa to tak dobre, že riaditeľ AGM 2. augusta 1947 mohol napísať: „AGM, ktoré v Taliansku v roku 1942 zorganizoval don Berruti, v súčasnosti eviduje približne 20 000 členov rozdelených do 300 skupín.“

Živý záujem prejavoval aj o časopis Misijná mládež, ktorý pri príležitosti dvadsiateho výročia chcel obnoviť redakčne i z grafickej stránky. Viedla ho pritom idea, ktorú opakoval ako akési heslo: „Misijná mládež nie je pre tých, ktorí sa zaujímajú o misie, ale pre tých, ktorí na ne nemyslia; a tak čítať tento časopis musí byť potešením, nie obetou.“ Za tým cieľom vytýčil redakčný plán, plán spolupráce a propagácie, aby z neho urobil vzorový časopis vo svojom žánri, redigovaný so širokým rozhľadom a katolíckym zmyslom, pričom využil najlepšie talianske, francúzske, nemecké a anglické časopisy. Po pri riaditeľovi prizval na spoluprácu skupinu saleziánov, ktorí dobre

narábali perom a každému pridelil jednu rubriku. K šéfredaktorovi pripojil technického redaktora s týmto príkazom: „Zalomenie podľa umeleckých kritérií a moderného vkusu, podľa vzoru popredných talianskych a zahraničných časopisov.“ Vojna oddialila uskutočnenie tohto plánu až do roku 1947, keď Misijná mládež mohla konečne vyjsť dvojfarebným ofsetom.

Láska, ktorú mal don Berruti k misiám, ho pobádala veľkoryso a s radosťou vybavovať hromadnú korešpondenciu s misionármi a zdolávať výnimočné námahy pri dlhých cestách za misiami a pri vy-

Thajsko so svojimi krásnymi tancami

bavovaní každoročných misionárskych expedícií. Jeho misijné nadšenie jasne žiarilo aj vo výzvach, ktoré z času na čas adresoval saleziánom, aby mnohí z nich „namiesto vlastného intelektuálneho a duchovného blahobytu a namiesto radosti z vďačnej a odmenenej práce medzi mladými, ktorí sa narodili v hlboko katolíckych oblastiach, uprednostnili obeť apoštolátu, často vykonávaného s ťažkosťami, s nepochopením a veľmi tvrdou námahou.“ V týchto výzvach prekvapuje jasnou, takmer prorockou víziou toho, čo sa stane po obnove národov po druhej svetovej vojne.

Don Berruti si obľúbil tri výroky ako heslá, v ktorých sa odzrkadľuje, aký bol jeho misijný duch:

„To čo je na misionárovi najdôležitejšie, je svätosť, prameň kaž-

dej úrodnosti na poli duší. Naše misie nepotrebujú mužov misionárov, ale svätých misionárov.“

„Misionár, ktorý netrpí, je zbytočný misionár. Misionár je synonymum apoštola a nie sme apoštolmi bez každodenného ukrižovania tých najdrahších citov a vrozených sklonov.“

„Najkrajší dar, aký Pán dal našej Kongregácii zvlášť v tomto poslednom desaťročí, je misijný duch, ktorý ňou preniká. Odkedy sa Kongregácia vrhla na misie so slepou poslušnosťou Svätej stolice a s apoštol-skou vierou, povolania narástli mimoriadnym, ba až zázračným spôsobom. Myslíme si, že najväčšou pohromou pre Kongregáciu by bolo, keby začal chýbať misijný duch...“

Výnimočná osobnosť dona Berrutiho, kňaza a saleziána, veľkého

svojím všestranným duchom, darmi vodcovstva, zázračnou aktivitou, no ešte väčšieho príkladom svojho života, na svojej tvári niesla pečať nepoškvrnenej žiary a jasného svetla najvyššej svätosti, odraz svätosti dona Bosca.

D. Pietro Zerbino

Brazília – Mato Grosso – Carajas

Narodil sa v Pinarolo Po (Pavia – Taliansko) 5. februára 1890, profesiu zložil vo Foglizze 15. septembra 1906, kňazstvo prijal v Udine 18. marca 1916, za apoštolského prefekta v Rajaburi (Thajsko) bol vymenovaný 28. mája 1934, vysvätený za biskupa a zvolený za apoštolského vikára bol 24. júna 1941, zomrel v Bangkoku 3. septembra 1950.

Mons. Gaetano Pasotti, apoštolský vikár v Rajaburi

Narodil sa v rodine chudobnej na hmotné statky, ale bohatej na cnosti, ktorú v dedine označovali za prvú vo viere a zbožnosti.

Detstvo prežil v starostlivosti svätej matky, vo veku desať rokov vstúpil do Oratória na Valdoccu, kde s vyznamenaním ukončil gymnaziálne štúdium a na štátnych skúškach brilantne obhájil licenciát. Otcovská dobrota predstavených, duch svätej radosti, prostredie nabité zbožnosťou, ktoré našiel v oratóriu, ho hlboko zasiahli, priam ho zmohli, a to tak, že sa rozhodol nevzdialiť sa od dona Bosca, aj keď na

konci gymnázia ho nástojčivo žiadali, aby vstúpil do seminára.

Študenta Pasottiho živo vystihujú dva posudky predstavených z tých rokov. V prvom sa hovorí: „bystrý um, pohotová inteligencia, vychovaný, slušný, spoľahlivý, prvý medzi spolužiakmi.“ Druhý je kratší, ale výstižnejší: „veselý a s anjelským správaním“.

V septembri 1905 vstúpil do noviciátu vo Foglizze, kde sa tešil, že prijal obliečku z rúk dona Rua. Spolubratia z noviciátu si na neho spomínajú ako na „stále veselého a žartovného“ a radi vyhlasujú, že „bol

idolom hier, rekreácie a rozhovorov“. 15. septembra zložil trojročné sľuby. Štúdium filozofie absolvoval v študentáte vo Valsalice, zavŕšil ich licenciátom a bol šťastný, že sa mohol vrhnúť do praktického salesiánskeho života, v ktorom mu jeho žoviálna povaha, nadšenie, opti-

buduteľnejším dňom svojho života“, bol blízko. No zakročila prvá svetová vojna, bol povolaný do zbrane a spočiatku sa veľmi bál, že bude musieť odložiť svoju kňazskú vysviacku. Avšak čoskoro si získal náklonnosť vojenských nadriadených a bol si istý, že kňazstvo by zväčšilo

možnosti jeho apoštolátu. Preto 18. januára toho istého roku so synovskou dôvernosťou napísal svojmu inšpektori: „Vrátil som sa z vojnovnej zóny a v nemocnici pokračujem v žalostnej práci, povzbudzujem chorých a ranených. Myslím, že by som mohol vykona-

Don Pasotti v Bangkoku

mizmus a srdečnosť vytvorili medzi mladými atmosféru zdravej popularity. Využíval ju na to, aby ich priviedol k láske k štúdiu, mravnosti a zbožnosti.

S vyznamenaním ukončil prvé teologické štúdiá, vo Foglize prijal tonzúru a nižšie svätenia 5. augusta 1914. Na ďalší rok, na sviatok Panny Márie Pomocnice, bol v Ivrei vysvätený za subdiakona a 9. januára 1916 aj za diakona. Deň, ktorý nazval „najkrajším, najdrahším a najneza-

vať veľké dobro, keby som pomáhal kaplánovi pri náboženských obradoch a pri vysluhovaní sviatostí. Preto pokorne prosím o pripustenie k svätému presbyterátu.“ Predstavení uznali jeho duchovnú zrelosť nevyhnutnú pre tento veľký krok, prijali jeho žiadosť a 18. marca 1916 dona Pasottiho vysvätil za kňaza vo vojnovnej oblasti biskup z Udine, Mons. Anastasio Rossi.

V roku 1918 si zadovážil prepustenie, aby mohol odísť na misie a na jeseň toho istého roku dorazil

do Číny. Bol pridelený do domu v Makau, kde sa zdržal asi rok, aby sa naučil jazyk. Potom viac ako sedem rokov s neúnavnou horlivosťou apoštoloval v obvodoch Yen Tak, Lien Chow, Yeon Shan apoštolského vikariátu Shiu-Chow. Posledné dva obvody obratne a odborne tri roky viedol. Napísal donovi Barberisovi, aby ho oboznámil so životom pod vedením prvého saleziánskeho mučeníka: „Tu sme všetci cor unum et anima una medzi sebou a s najdrahším donom Versigliom, ktorý je našim otcom. Toto znamená, že je k nám veľmi pozorný a so všetkým úsilím sa snaží zachovať v našom srdci tie najčistejšie saleziánske tradície, ducha zbožnosti, pokory, chudoby, poslušnosti... Napokon, on nám v tom dáva obdivuhodný príklad.“

Ešte aj v posledných rokoch don Pasotti rád rozprával dobrodružné príbehy, ktoré zažil v tej zemi, zaplienennej pirátmi: „Krajná chudoba, v akej som žil, veselosť a dobrota, s akou som rokoval so samotnými banditmi a pirátmi, spô-

Dvaja veľikáni – don Braga a don Pasotti – Čína r. 1922 Shiu Chow

Don Pasotti

sobili, že som si získal ich sympatie, takže som mohol pokojne a beztriestne prechádzať po územiach pod ich kontrolou. Ba samotný šéf pirátov ma jedného dňa vyzbrojil svojim osobným strážcom, aby ma na cestách a pri vykonávaní služieb nik neobťažoval.“

Pre svoj zápal, zbožnosť, jasné zásady a nezlomné učenie ho v roku 1926 vymenovali za magistra novícov.

Ale na druhý rok Svätá stolica zverila Saleziánskej spoločnosti rozľahlú a dôležitú misijnú oblasť v Thajsku. Podľa predstáv Cirkvi sa táto misia vzhľadom na zemepisnú polohu mala stať centrom kresťanského vyžarovania a dobývania.

Predstavení videli v donovi Pasottim muža schopného prebrať túto obrovskú zodpo-

vednosť za nové dielo a 26. októbra 1927 som sám mal tú česť, že som mohol sprevádzať malú skupinku pod vedením dona Pasottiho, ktorá sa mala zmocniť novej misie v Thajsku. Na tomto poli rozdával poklady svojej apoštolskej duše 23 rokov.

Za pomoci svojich horlivých spolupratrov začal, rozvíjal a rozumne organizoval novú misiu. V priebehu pár rokov dokázal založiť viac ako desať misijných domov a staníc, takisto noviciát s pripojeným filozofickým a teologickým študentátom. V rôznych misijných domoch a staniach založil základné, stredné a vyššie školy, sviatočné oratóriá a iné diela na pomoc mládeži a chudobným ľuďom misie. Ako v apoštolskom vikariáte v Shiu-

Chow, tak aj v Siame preukázal veľkú horlivosť za obrátenie a kresťanské formovanie pohanov.

Pri týchto takpovediac heroických začiatkoch nechýbali veľké ťažkosti. Horúce a vlhké podnebie mu zapríčinilo horúčky, ktoré ho priviedli až do nebezpečenstva smrti – dostal aj posledné pomazanie. Extrémna chudoba si vyžadovala ustavičné odopierania. Ťažkosť pri učení sa nového jazyka so 76 písmenami abecedy a so stupňovaním piatich rozličných tónov, nutnosť prispôbiť sa zvykom a novým jedlám, ktoré občas vyracal a napokon spory a nepríjemnosti, aké zvyčajne sprevádzajú začiatky Božích diel, boli ako skúška ohňom, ktorú úspešne prekonal svojím nenapodobiteľným humorom a hlbokým duchom zbožnosti.

Misia v Thajsku sa z roka na rok povzbudivo rozvíjala a získala si aj najvyššie ocenenia Svätej stolice, ktorá v roku 1930 založila Nezávislú misiu Rajaburi, čím ju oddelila od apoštolského vikariátu v Bangkoku a dona Pasottiho ustanovila za jej cirkevného predstaveného. V roku 1934 ju povýšila na apoštolskú prefektúru a jeho menovala za apoštolského prefekta. A napokon v roku 1941

z nej vytvorila apoštolský vikariát a Mons. Pasottiho menovala na biskupskú hodnosť. Nový apoštolský vikár prijal slávnostnú biskupskú vysviacku 24. júna 1941 v Bangkoku.

Nechýbali ani uznania a vyznamenania občianskych vrchností. Spomeniem len to, že sám siamský (thajský) kráľ sa v roku 1934 oficiálne zúčastnil v Bazilike svätého Petra na slávnostnom svätorečení dona Bosca ako jediný kráľ a pohan, pričom povedal: „Z vdáčnosti za to, čo saleziáni vykonali v mojej krajine.“

Mons. Pasotti 1935 – Siam (dnešné Thajsko)

Keď Mons. Pasotti prijal biskupskú hodnosť, nič nezmenil na svojom štýle pracovitého, chudobného, žoviálneho, prostého života. Ba ešte zvýšil svoju horlivosť a pracovitosť. Okrem svojej stálej podpory saleziánskych diel založil seminár pre domorodcov, pozval do vikariá-

Mons. Pasotti so svojimi seminaristami
zo Siamu vo Vatikáne

tu dcéry Panny Márie Pomocnice a mnišky kapucínky, založil kongregáciu domorodých sestier, podniel a značne podporoval dielo dobrej tlače, naliehavo chcel, aby vo všetkých kostoloch bola zriadená Katolícka akcia, organizoval slávnostné náboženské obrady. Ako posledné zorganizoval veľkolepé Peregrinatio Mariae, na ktorom sa zúčastnil s neskrývaným dojatím a nežnými prejavmi lásky k Panne Márii.

Vo veľmi ťažkých časoch tiež viedol apoštolský vikariát v Laose, o čom apoštolský delegát napísal: „Pod vedením Mons. Pasottiho sa saleziáni obetovali spôsobom, ktorý prevyšuje každú chválu.“ A tak bude asi naozaj pravda, čo napísal o ňom jeden horlivý misionár z inej spoločnosti: „Bol to dynamický a optimistický misionár.“

Posledná vojna mala aj v Thajsku svoje bolestivé následky. Počas tých strašných rokov Mons. Pasotti ešte rozmnožil svoju činnosť a bezhranične sa obetoval, aby všetkým nešťastníkom priniesol povzbudenie kresťanskej lásky.

Pri svojej neoblomnej práci, ktorú vykonával počas dvadsiatich rokov apoštolského života v Siame, dostal najvyššie ocenenie, keď ho v roku 1948 prijal Svätý Otec Pius XII. Pri východe z audiencie s dojatím rozprával, že pápež ho objal a pobozkal, aby mu týmto otcovským gestom vyznal uznanie Cirkvi za dielo, ktoré vykonal.

Ale čoskoro začala tajomná a neliečiteľná choroba podkopávať jeho robustnú postavu. Všimol si to a tak trochu tušil, že sa blíži koniec, ako to vyplýva zo slov, ktoré napísal vo svojich spomienkach z duchovných cvičení z roku 1949: „Et sit fiat sacrificium meum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, Domine Deus“. A 11. júla 1950, dva dni pred odchodom do nemocnice, z ktorej už nevyšiel, napísal trasúcou sa rukou: „Pamätaj na sľub.“ Bola to istá predpoveď, že jeho obeta je už tu.

V Nemocnici sv. Alojza v Bangkoku mu odborníci diagnostikovali pokročilú leukémiu. Zomrel 3. septembra 1950.

D. Pietro Ricaldone

Narodil sa v Tirane (Sondrio – Taliansko) 23. mája 1889, profesiu zložil vo Valsalice (Turín) 30. júla 1906, kňazstvo prijal v Turíne 11. apríla 1914, zomrel v Makati 3. januára 1971.

Don Carlo Braga

V útlom veku stratil matku a jeho výchovu zverili saleziánom v Sondriu. Atmosféra, ktorá ho obklopovala v tomto dome dona Bosca, bola taká príťažlivá, že mu zachutila a rozhodol sa nikdy nepustiť saleziánsku rodinu. Malý Carlo začal asimilovať tú radosť a skúsenosť, ktorá bude neskôr preň typická v ďalekej Číne, kde sa sám bude starať o mnohé siroty, bude ich uisťovať o svojej láske, v kresťanskom a saleziánskom duchu ich bude pripravovať na život a bude im zaobstarávať prostriedky, aby sa vedeli o seba postarať, presne tak, ako to robil don Bosco.

Mal iba 16 rokov, keď vstúpil do Saleziánskej spoločnosti. Gymnaziálne a filozofické štúdiá absolvoval

vo Valsalice pod vedením prvých saleziánov, súčasníkov svätého Jána Bosca. Po kňazskej vysviacke prepukla prvá svetová vojna a bol odvedený k vojsku. Tri roky bol v službe a znášal všetky druhy odriekania, uprostred všetkých ťažkostí vojenského života. Po skončení vojny túžba venovať sa Bohu v hlbšej službe obrátila jeho myšlienky na Ďaleký východ. Jeho apoštolské srdce priťahovala najmä Čína a týmto smerom obrátil svoj život.

V Shiu-chow, na juhu Číny, sa stretol s Mons. Versigliom, ktorého svätosť už bola známa. Tento svätý salezián, ktorý neskôr zomrie mučeníckou smrťou, ihneď vyušil hodnotu muža, akým bol don Braga na výchovnom poli a poveril ho riadením misijnej školy v Ho Sai.

Don Braga – Macao – sirotinec

Prekypoval mladickým nadšením a misionárskou horlivosťou a so svojimi darmi športovca a hudobníka prekonal dlhú cestu pri premene misijnej školy na skutočné centrum aktivity.

Pre nárast konverzií vytvoril stredisko pre vzdelávanie učiteľov, ktorých posielal do rôznych škôl, zriadených popri rozličných misijných staniách. V roku 1930, keď don Braga už nadobudol hlbokú znalosť čínskeho charakteru a zvyklostí, bol vymenovaný za inšpektora.

S hlbokou láskou k Čiňanom sa doslo-

va vrhol do saleziánskeho dobývania Číny. Na podnet takého dynamického inšpektora rozkvitol sirotinec v Makau a misijné školy. Aj v Hongkongu pod jeho šikovným vedením saleziáni zriadili päť veľkolepých a moderných centier pre približne 10 000 študentov.

Veľmi skoro celým týmto dielom otriasla druhá svetová vojna. Mnohí naši spolubratia boli internovaní do jedného z našich domov v Hongkongu. Napriek všetkému, don Braga mohol premiestniť do čínskeho mesta

Don Carlo 1961 bozkáva ruky novokňaza dona G. Zena, neskoršieho kardinála z Hongkongu

Don Braga – Čína r. 1928 Shiu Chow

Shanghai (Šanghaj) aspirantov, novicov, filozofov a teológov.

Miesto bolo v dezolátnom stave, ale on ho dokázal premeniť na kvitnúci formačný dom pre 160 čínskych aspirantov, 400 interných študentov, z väčšej časti siroty, ktoré sa v tých dňoch v tisíckach potulovali po uliciach tohto obrovského mesta... Zomierali od hladu alebo boli opustení na cestách.

V tých časoch bol v Shanghai iba jeden saleziánsky ústav. Don Braga založil druhý – zvýšil personál a akoby tam nejestvovali surové podmienky nelútostnej vojny medzi Číňanmi a Japoncami, odišiel na sever Číny do Shiu-chow založiť

ďalšie dielo. A nakoniec otvoril saleziánsku školu v Pekingu, a tak uskutočnil sen dona Bosca.

Otvoril veľkú školu v Kun-ming, blízko hraníc s Barmou. Tak boli založené saleziánske strediská vo všetkých hlavných mestách rozloženého žltého kontinentu. Plánoval vytvoriť novú saleziánsku inšpektoriu na severe Číny, keď tam vrazila záplava komunizmu, ktorá ukončila každú kresťanskú, výchovnú a charitatívnu činnosť... Videl postupné búranie týchto podujatí potom, keď bol dvadsať rokov inšpektorom. To by každého ochromilo v iniciatíve, no tento Boží muž a nasledovník dona Bos-

ca neohrozene pokračoval vo svojej práci ako predstavený čínskej inšpektórie ešte ďalšie tri roky a neprestal sa pozeráť na horizont a hľadať iné polia apoštolského života.

Na radu hlavného predstaveného dona Pietra Ricaldoneho obrátil svoju pozornosť na Filipíny a na Vietnam. Otvoril saleziánsku školu v Tarlac a druhú v Hanoi.

Keďže bol v pokročilejšom veku – mal už 62 rokov – predstavení mu umožnili v Turíne trochu odpočinku. Ale o pár mesiacov sa objavil na Filipínach ako jednoduchý spolubrat. Potom bol vymenovaný za prvého direktora strediska Don Bo-

sco vo Victorias a neskôr strediska Don Bosco v Makati.

V roku 1955 bol zvolený za inšpektora novej filipínskej inšpektórie. Napriek svojmu pokročilému veku bol schopný dať taký impulz našim dielam na Filipínach, že vzbudil obdiv všetkých, ktorí videli skromné začiatky stredísk Don Bosco v Manile, v San Fernando, v Tarlac, v Cebu, vo Victorias a v Canlubang.

V roku 1963 ako skromný spolubrat prijal miesto spovedníka a duchovného vodcu v San Fernando. Jeho rozumnosť, zdravá skúsenosť a bdelosť pri zachovávaní ducha dona Bosca z neho urobili

Don Braga – Hongkong Shaukiwan r. 1949

vzácnu a žiarivú relikviu slávnej minulosti.

V roku 1964 oslávil zlaté jubileum svojej kňazskej vysviacky uprostred radosti mnohých duchovných synov z Číny a z Filipín.

V roku 1965 sa po siedmykrát zúčastnil na generálnej kapitule Kongregácie – to bola zriedkavá výsada pre každého saleziána.

Nemohli by sme pochopiť, ako don Braga mohol uskutočniť s takým úspechom všetky svoje apoštolské a misionárske diela, keby sme sa neusilovali pochopiť jeho hlbokú saleziánsku duchovnosť. Don Braga, misionár zapálený apoštolskou horlivosťou a oduševnený ako Kristus hlbokým duchom lásky a ľútosti k nespočetným mladým dušiam roztrateným v temnotách pohanstva, venoval svoj dlhý život práci na ich záchrane.

Bol neporovnateľným predstaveným, ktorý odvíjal všetky aktivity v duchu nášho otca dona Bosca. Bol vždy otcovský a plný sympatie k svojim spolubratom. Nadovšetko podporoval ducha rodiny, šíril optimizmus, veselosť a ľudskú dobrotu, kdekolvek sa objavil. Prechovával sväté priateľstvo ku všetkým rodinám svojich spolubratov, k rodinám svojich dobrodincov a žiakov.

Popri svojom dlhom apoštoláte a popri vytváraní mnohých diel

Filipíny – hlboko veriace katolícke obyvateľstvo

ostal vždy chudobný. Ale Boh ho v Číne i na Filipínach obklopil priateľmi a dobrodincami, ktorí mu dobrovoľne a veľkoryso dávali k dispozícii to, čím ich Pán zahrnul. Všetkých spájal svojou veľkou a srdečnou dobrotou. Prekypoval láskou a veľkodušnosťou a tak nachádzal cestu dôvernosti v domoch a rodinách dobrodincov a premieňal ich na prozreteľné nástroje

Don Carlo – Filipíny – Bagalao

a prostriedky, s ktorými mohol zabezpečiť nevyhnutnú výchovu mnohým chudobným a opusteným mladým.

K týmto dobrým dobrodincom bol mimoriadne delikátny, dokonalý gavalier a verný nasledovník dona Bosca. Pri koreni týchto mimoriadnych darov a mnohých diel jeho rôznorodého života bola jedna neviditeľná duchovnosť, možno ukrytá našim očiam, ale bola to nepochybne jediná sila, ktorá z neho urobila dobrého otca, akého sme poznali – jeho vnútorné spojenie s Bohom, jeho láska k Ježišovi, tajná túžba zasvätiť sa Pánovi ako holo-kaust nepodmienečnej obety.

Jeho takmer de-
tinská láska k Pan-
ne Márii Pomocnici
a k donovi Boscovi
mala rozličné po-
doby a prejavovala
sa vo všetkých prie-
storoch našich škôl
v Číne a na Filipí-
nach takým nadše-
ným a mladickým
spôsobom, že sved-
čil ako pokorný
nástroj o ich spasi-
teľnej láske k neko-
nečnému davu
chlapcov v týchto

čarovných krajinách Ázie.

Don Braga neočakával koniec tak rýchlo, ale Pán chcel, aby jeho smrť zanechala v našich myšliach ten istý dojem, aký vždy vyvolával medzi nami: vždy veselý, vždy ochotný na všetko, dodržiaval svoj rehoľný život a vždy bol presný vo veciach, ku ktorým ho volala po-
vinnosť. A tak 3. januára o 5.30 h, krátko pred Zjavením Pána, pri spo-
mienke na misijný sviatok Ježišov-
ho zjavenia sa národom, tento dy-
namický misionár vydýchol s do-
konalým pokojom a odovzdal dušu
Bohu.

D. Luigi Ferrari

Narodil sa v Suse (Turín – Taliansko) 1. januára 1886, sluby zložil v Cremisane (Izrael) 20. októbra 1932, zomrel v Betleheme 18. novembra 1965.

Koad. Giovanni Batista Ugetti

Narodil sa Jozefovi a Márii Bertoniomcom ako druhorodený z dvadsiatich detí.

Rodičia, praktizujúci kresťania, mali pekárstvo. V „Pekárstve Ugetti“ sa každý boží deň stretávali chudobní, ktorí tu boli bratsky prijatí. Nikdy im nechýbal chutný pečieň, aby sa nasýtili, a ešte žiadanejší chlieb slova útechy.

Koľko a koľkokrát náš Ugetti daroval tento dvojnásobný chlieb! Keď mu v roku 1913 umrel otec, musel prevziať plnú zodpovednosť ako hlava rodiny a vedúci pekárstva. Odmalička bol vedený k náboženskému životu, ale ako najstarší zo synov sa musel zmieriť s tým, že ostane doma a postará sa o mamu vdovu a mladších súrodencov. Neľahká úloha, ktorú spĺňal výborne, bol inteligentný a aktívny, bolo o ňom počuť aj mimo jeho čestného, známeho mälného podniku.

Zapojil sa do Katolíckej akcie, v ktorej bol vždy schopným a odvažným obrancom Cirkvi a náboženstva, práve v týchto neistých a veľmi ťažkých časoch.

Bol zakladateľom a múdрым radcom „Únie katolíckych mužov“, nadšeným šíriteľom úcty k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu a zachovávanía prvých piatkov v mesiaci.

Keď vypukla prvá svetová vojna, povolali ho do armády. Pre jeho otvorenú, úprimnú, duchaplnú a veselú povahu bola služba vlasti aj službou Bohu, pretože náš Ugetti nikdy nezanedbal Božie volanie robiť dobre kedykoľvek a kdekolvek. A tak vykonával medzi svojimi spoločníkmi v službe autentický apoštolát. Dobrotou a úprimnou veselostou, silným a zvučným spevom si podmaňoval a získaval druhých. Bol odvedený so zborom alpinov a neskôr na toto obdobie svojho života hrdo spomína. Určite aj v tomto období bojoval dobrý boj, nielen pri obrane hraníc svojej vlasti, ale aj pri obrane všetkých morálnych a občianskych hodnôt, ktoré vyplývali z aktívnej a činorodej viery.

A jeho spolubojovníci a nadriadení naňho nezabudli.

Toto mu napísal jeho generál: „Giovannimu Battistovi Ugetti, Ježišovmu mužovi! Som Ti neko-

nečne vďačný za Tvoj pozdrav. V pravej chvíli som sa dozvedel, že si sa rozhodol vstúpiť do Božieho domu. Akékoľvek je Tvoje rozhodutie nasledovať Boha, uisťujem Ťa, že Ťa bude vždy sprevádzať moja vrelá podpora!

Vždy Ťa budem mať rád a budem sa za Teba pokorne modliť. Beda, keby mojej práci chýbalo Božie požehnanie!

Posielam Ti to najlepšie, čo je v mojom srdci.

Tvoj vždy oddaný generál.“

V roku 1930, keď mal 44 rokov, konečne pocítil silné a neúprosné Pánovo volanie. Súrodenci už boli schopní postarať sa sami o seba, rodinné záležitosti už boli usporiadané, a tak sa náš Ugettí mohol predstaviť direktorovi Misionárske-

ho aspirantátu v Ivrei a ísť svojou cestou bez toho, aby sa viac otáčal späť po tom, keď už raz položil ruku na pluh.

Predstaveným odovzdal peknú peňažnú sumu, zriekol sa hrubej hodinkovej retiazky, aby sa dali pozlátiť kalichy, a prestal (Boh vie, akú obeť ho to stálo!) fajčiť svoje cigary. Ale všetko urobil s prekvapujúcou nenútenosťou. Toto odrieknutie ho takmer nič nestálo. Prijal úlohu starať sa o záhradu a zvieratá... na dvore.

Po prijatí do noviciátu ho poslali na misiu na Blízkom východe, do „zeme Ježiša“, ako zvykol nazývať Palestínu.

V jednom svojom liste z roku 1959 mi píše: „Som skutočným Máriiným synom. Do Kongregácie

Svätá zem – Beitgemal r. 1923

som vstúpil neskoro a bola to práve Panna Mária, ktorá ma tu chce mať. Raz som prišiel do Roccamelone na jej oslavu. Pri tejto príležitosti som daroval biskupovi v Suse, Mons. Rossimu, zlatú retiazku. Panna Mária ma odmenila tým, že ma zavolala do svojej rodiny a poslala do svojej krajiny.“

Odo dňa, keď vkročil do Cremisanu, do noviciátneho domu, jeho život nadobudol stále sa zrýchľujúci rytmus v snahe o zdokonaľovanie sa. Tu je triezvy a pôsobivý obraz, ktorý nám o ňom podáva jeho ctihodný magister novicov, don Giuseppe Raele: „Napriek pokročilému veku bol Ugetti skutočne vzorným novicom: zbožný, poslušný, pracovitý... Novic „pro forma“, pretože tak vyžadujú Regule, ale on už mal všetky vlastnosti skutočného dôsledného rehoľníka.“ Už od prvého momentu sa dôkladne pustil do napodobňovania skutočného a jediného Učiteľa.

20. októbra 1932 zložil trojročné sľuby. Ako záhradník a distribútor vína, ktoré sa v noviciáte vyrábalo pre rôzne náboženské komunity a jeruzalemských hostí, ostal v Cremisane.

V Jeruzaleme sa stále jazdilo na chrbte somára alebo mulice. Ugetti chodieval s ružencom v ruke, modlil sa a spieval, ako hovorieval,

Cremisan v minulosti.
Dnes je miestom medzinárodnej teologickej fakulty

v spoločnosti Svätej rodiny. A svätý Jozef bol prirodzene vždy jeho obľúbeným spoločníkom na ceste. Jemu bol špeciálne oddaný. Volal ho svojim vodcom, svojim vedúcim expedície!

Keď sa neskoro večer vrátil domov a keď o všetkom porozprával predstaveným, odobral sa do kaplnky, kde pohrúžený v modlitbe čakal príchod komunity na duchovné čítanie a požehnanie.

19. októbra 1935 zložil večné sľuby a nasledujúci rok ho nájdeme v Betleheme, kde sa v „dome chleba“ venoval svojmu starému povolaniu pekára.

V tejto práci neúnavne piekol chrumkavý a chutný chlebič do roku 1954. Bolo to obdobie dlhé takmer dvadsať rokov, v ktorom bdel,

modlil sa a apoštoloval. Naozaj, k jeho peci sa ľudia zbíhali nielen kúpiť voňavý a chutný chlieb, ale príťahovala ich aj jeho ušľachtilosť a múdra láskavosť. Chlieb balil nezvyčajne zručne a nikdy nezanedbal zažať a zohriať srdcia nejakou myšlienkou o viere, originálnymi vtípmi v arabčine, ktorá nebola vždy v súlade s gramatickými pra-

litbou a láskou k Bohu, ako sa ostatní živili hmotným chlebom. Modlitba bola jeho tajným zdrojom, očividnou posilou na jeho ceste. Vo chvíľach, keď nebol zamestnaný pri peci, okrem tých pár hodín spánku, ktoré si dovoľil, trávil čas v kostole v modlitbe, pri počúvaní a slúžení svätých omší.

Keď ho postihla úplná slepota, cez deň a väčšinu noci trávil v kostole. Zrak stratil 24. septembra 1954, na sviatok Panny Márie Milosti, v Mariánskom roku. A Ugetti svoju slepotu zvykol volať „prvá veľká milosť Panny Márie“.

Taktne, ale rozhodne odmietol návrh, keď ho posielali do vlasti na konzultáciu so špecialistami: „Keď som vstúpil do Kongregácie – povedal predstaveným, ktorí na odchod naliehali – sľúbil som donovi Rinaldimu, že sa viac do Talianska nevrátim. Teraz nevidím dôvod tento sľub porušiť.“

A tak sa náš veľký „Slepec povolani“, ako ho predstavil don Zigiotti celej saleziánskej rodine, stal povzbudivým príkladom „vznešeného darovania sa“ (Skutky, máj – jún 1963, č. 231, s. 4 – 6). List, ktorý vtedy písal drahý Ugetti generálne-

Cremsan. Tu študovali viacerí saleziáni zo Slovenska

vidlami, ale vždy v dokonalom súlade s vyššími pravidlami lásky, ktoré prevyšujú a riadia každý jazyk.

Kto sa k nemu priblížil, v momente zistil, že sa nachádza zoči voči človeku nielen neobyčajného úsilia, ale aj srdca s nepopierateľnou duchovnou silou, človeku, ktorý sa viac živil neprestajnou mod-

mu predstavenému, zostáva úprimným dokumentom, čistým zrkadlom jeho šľachetného srdca.

Nemôžeme bez hlbokého pohnutia čítať o tom, ako dostal „druhú veľkú milosť“, ako to on nazýval, keď mu deformujúci zápal kĺbov znemožnil hýbať končatinami, neprestajne ho mučil a nevýslovne trýznil a bezprestania. Podľa lekárskeho posudku len zázračne prežival bez akejkoľvek ľudskej nádeje na uzdravenie.

Jeho ponúknutie sa Bohu, urobené tak citlivo a výrečne, bolo dokonalé. Ugetti, betlehemský pekáč, saleziánsky koadjútór s vyhasnutými zreničkami, ochrnutý, „Slepec povolání“ sa tak premenil a ukázal, že jeho vnútorná morálna a duchovná výška sa bezpochyby dotkla vrcholu kresťanského a náboženského hrdinstva.

V pamäti mi utkvél významný deň, keď som zozbieral slovo za slovom, všetky, ktoré mi Ugetti povedal a zdali sa mi inšpirované: „Ako Pavol oslepený na ceste do Damasku, tak aj ja, keď prišiel don Ziggotti do tejto Ježišovej zeme,

Beitgemal r. 1999

hodil som sa pred ním na kolena, vtedy naším generálnym predstaviteľom, a on mi povedal: ‚Drahý Ugetti, ty si slepý, ale môžeš stále pracovať a robiť aj viac ako my. Budeme ňa volať Slepec povolání.‘ Áno, to som a teším sa tomuto titulu. A nebude to len titul, ale aj svätý záväzok. Moja duša je hladná a smädná po Bohu. Ako pre svätého Pavla, aj pre mňa žiť je Kristus. Trpieť pre neho a s ním za jeho Cirkev, za jeho vikára, za spásu duší, to je moja radosť a moje šťastie.“

Niet teda pochybností, že keď sa ho 18. novembra 1965 zmocnila smrť, bola naozaj ziskom, definitívnym, nekonečným ziskom.

Vyšla nová hviezda a zažiarila na nebi saleziánskych svätých.

D. Francesco Laconi

Obsah

Úvodník	1
Mons. Guglielmo Piani	2
Mons. René van Heusden, apoštolský vikár v Sakanii	12
Don Achille D'Halluin	18
Don Pietro Berruti	24
Mons. Gaetano Pasotti, apoštolský vikár v Rajaburi	31
Don Carlo Braga	37
Koad. Giovanni Batista Ugetti	43